Lausunto talousvaliokunnalle

U 16/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta

Kiitämme kunnioittavasti mahdollisuudesta lausua talousvaliokunnalle uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta.

Länsi-Suomen maakuntien liitot antavat seuraavan lausunnon.

Johdanto

Euroopan energiamurros etenee nopeasti, ja lainsäädännön uudistaminen sen tukemiseen on perusedellytys menestymiselle. Direktiiviehdotukset ovat tärkeä askel pyrittäessä nopeuttamaan uusiutuvan energian hankkeiden ja energiaverkkojen lupamenettelyjä. Tämä vastaa osittain tunnistettuihin pullonkauloihin, kuten siirtoverkkojen vahvistamiseen ja lupaprosessien pitkittymiseen. Haluamme kuitenkin tuoda esiin huolemme sääntelyn pirstaleisuudesta, ympäristönsuojelun heikkenemisestä, kansallisen liikkumavaran kaventamisesta ja kunnille aiheutuvista lisävelvoitteista, jotka olisivat omiaan heikentämään tavoitteiden saavuttamista. Valtioneuvoston esittämät suositukset tarjoavat mielestämme hyviä lähtökohtia eduskunnan kannan muodostamiseen siten, että neuvotteluissa edistetään sekä lupamenettelyjen sujuvoittamista että ympäristön, oikeusturvan ja paikallisen itsehallinnon kunnioittamista.

Länsi-Suomen maakuntien liitot yhtyvät Suomen kauppakamareiden 13.3.2026 julkaiseman Suomen teollisuus ja energiatarpeet -raportissa[1] todettuun huomioon, että toimiva energiajärjestelmä on strateginen kilpailuetu ja että yritykset peräänkuuluttavat ennustettavaa sääntely-ympäristöä ja kantaverkkojen sekä jakeluverkkojen etupainotteista vahvistamista. Raportissa korostetaan teollisen kysynnän ja energiantuotannon yhteensovittamista, lupamenettelyjen sujuvoittamista sekä huomiota hinta- ja teho-ongelmiin. *EIB:n uusi investointiraportti 2025/262* painottaa, että energiasektorin pullonkaulat on poistettava, jotta uusiutuvan energian täysi integroituminen voi laskea energian hintaa. EIB:n mukaan investointeja on lisättävä erityisesti rajat ylittäviin yhteyksiin ja järjestelmän joustavuuteen, kuten energian varastointiin yhdistettyyn tuotantoon, sekä sähköverkkoon ja laajempiin sähköistämistoimiin. Eurooppalaisen infrastruktuurin tehokas toteuttaminen vaatii standardoitua teknologiaa, virtaviivaistettua hallintoa ja hankintojen parhaita käytäntöjä. Raportti korostaa, että investointiriskejä vähentävät rahoitusinstrumentit, kuten EU-takuut, ovat avainasemassa investointien vauhdittamisessa.

Lupamenettelyjen nopeuttaminen edellyttää vahvoja järjestelmiä

Länsi-Suomen maakuntien liitot antavat tuen direktiivin yleiselle tavoitteelle nopeuttaa uusiutuvan energian ja energiaverkkojen lupamenettelyjä, koska tämä on tarpeen investointien lisäämiseksi ja energiahuoltovarmuuden vahvistamiseksi, kuten myös EIB:n ja kauppakamarien raportit osoittavat. Samalla korostamme, että sääntelyn tulee olla selkeää, johdonmukaista ja perustua kattavaan vaikutusten arviointiin. *"If it isn't broke – don't fix it"* -periaatteella tulisi lähestyä tavoitteita, ja toimivaa kansallista lainsäädäntöä ei tule pirstaloida. Rinnakkaisten järjestelmien rakentaminen ei ole omiaan täyttämään tavoitteita. Kansallisen liikkumavaran ja kunnallisen itsehallinnon varmistaminen on erityisen tärkeätä. Sääntelyn kehittämisessä on samalla huolehdittava siitä, että energiaverkkojen ja uusiutuvan energian kehittäminen perustuu ennakoivaan ja kokonaisvaltaiseen suunnitteluun, joka mahdollistaa investointien sujuvan etenemisen sekä hankkeiden yhteensovittamisen alueidenkäytön ja muun infrastruktuurin kanssa.

Riittävien ja yhdenmukaisten kannustimien varmistaminen

Nopean kehittämisen alueiden nimeämisessä tulee olla kunnilla aloiteoikeus ja prosessin tulee perustua paikalliseen maankäyttöön. Suomessa toteutetaan paraikaa ensimmäinen nopean kehittämisen alueiden hakukierros, ja vasta myöhemmin on mahdollista arvioida, miten aloite on otettu vastaan kentällä. Länsi-Suomen maakuntien liitot toteavat, että ensimmäiset havainnot viittaavat siihen, että nopean kehittämisen alueiden esittämiselle ei ole tunnistettu tarvittavia edellytyksiä eikä kannustimia aurinkoenergiaan liittyen. Menestyksekkään toimeenpanon varmistamiseksi tulisi varmistaa, että sekä kunnilla että yrityksillä on riittävät ja yhdenmukaiset kannustimet edistää nopean kehittämisen alueiden perustamista.

Määräajat, joustavuus ja resurssit

Kannatamme lupamenettelyjen määräaikojen asettamista, koska kokemukset kentällä viittaavat siihen, että lupaprosessit voivat hidastaa investointeja. Määräaikojen tulee olla realistisia ja ne tulee laskea huomioiden mahdollinen ympäristövaikutusten arviointi. Suomella tulee olla mahdollisuus pidentää määräaikaa, jos hanke vaatii laajaa arviointia. EU:n tulisi tukea jäsenvaltioita vahvistamalla hallinnollista kapasiteettia ja teknistä tukea.

Artiklakohtaiset kommentit

Länsi-Suomen maakuntien liitot antavat lisäksi seuraavat huomiot artiklakohtaisesti:

Yleisön osallistuminen (15d artikla)

Jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön keinoja, joilla osa kapasiteetiltaan yli 10 megawatin uusiutuvan energian hankkeiden hyödyistä siirrettäisiin suoraan tai epäsuorasti hankkeiden lähialueen asukkaille ja yhteisöille.

Jäsenvaltioiden tulisi nimetä ja rahoittaa riippumaton välittäjä edistämään vuoropuhelua hankesuunnittelijan ja yleisön välillä kapasiteetiltaan yli 10 megawatin uusiutuvan energian

hankkeissa. Jäsenvaltio voisi asettaa hankesuunnittelijoille maksun välittäjän toiminnan rahoittamiseksi.

Länsi-Suomen maakuntien liitot yhtyvät valtioneuvoston varaukselliseen näkemykseen uusiutuvan energian hankkeiden hyötyjen jakamisesta lähiseudun asukkaille ja yhteisöille koskevaan ehdotukseen. Länsi-Suomen liitot katsovat, että Suomessa uusiutuvan energian hankkeiden sosiaalisen hyväksyttävyyden varmistamiseen on käytössä jo useita keinoja, keskeisimpänä kiinteistöveron kertyminen sijaintikuntaan. Länsi-Suomen liitot korostavat uusiutuvan energian hankkeiden kiinteistöveron säilyttämistä vähintään nykyisellä tasollaan sijaintikunnalle myös tulevaisuudessa valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa.

Uusiutuvan energian hankkeiden päivittämistä koskevan lupamenettelyn nopeuttaminen (16c artikla)

Jäsenvaltioiden olisi artiklan mukaan varmistettava, etteivät muutokset maan tilassa (status of the land), jolla uusiutuvan energian tuotantolaitos sijaitsee, estä laitoksen päivittämistä. Tuulivoimalaitosten kapasiteetin nosto vapautettaisiin tietyissä tilanteissa uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla toteutettavien hankkeiden YVA-menettelyn tarpeen määrittelystä (seulonta) tai YVA-menettelystä.

Länsi-Suomen liitot pitävät ehdotettua sisältöä epäselvänä suhteessa nopean kehittämisen alueiden tunnistamisprosessiin, jonka mukaisesti jo alueiden nimeämisvaiheessa on pitänyt varmistua, että merkittäviä ympäristövaikutuksia ei tule riippumatta siitä, mikä on voimaloiden kapasiteetti.

Lupamenettely erillisille energiavarastoille pois lukien vetyvarastot (uusi 16h artikla)

Artiklassa säädettäisiin kokonaisteholtaan yli 100 kW erillisten energiavarastojen (pois lukien vetyvarastot) lupamenettelyille kuuden kuukauden määräaika ja pumppuvoimalaitosten lupamenettelyille kahden vuoden määräaika. Aikarajat kattaisivat tarvittaessa myös ympäristöarvioinnit.

Länsi-Suomen liitot pitävät uuden 16h artiklan mukaista energiavarastojen lupamenettelyn enimmäismääräaikaa (6 kk, kattaen tarvittaessa myös ympäristöarvioinnit) riittämättömänä huomioitaessa, että energiavarastoihin liittyy usein sellaisia merkittäviä sähkönsiirtoyhteyksien kehittämistarpeita, joita koskee YVA-menettely. Katsomme valtioneuvoston tapaan, että määräajat edellyttävät pidennyksiä niissä tilanteissa, joissa hankkeet vaativat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn.

Lupamenettely (8 artikla)

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi lisäksi huolehdittava, että viranomaiset voivat tietyissä tapauksissa vapauttaa olemassa olevan siirto ja jakeluverkkoinfrastruktuurin kunnostamisen, nykyaikaistamisen tai tehostamisen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä luonto- ja lintudirektiivien mukaisista arvioinneista. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että toimenpiteet eivät edellytä lisätilan käyttöä ja että ne noudattavat

alkuperäiselle laitokselle vahvistettuja soveltuvia ympäristönsuojelun lieventämistoimia. Artiklalla poikettaisiin muun muassa jäsenvaltioon tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92/EU (jäljempänä YVA-direktiivi) liitteen I 20 kohdasta, joka on jännitteeltään vähintään 220 kV:n ja pituudeltaan yli 15 km:n mittaisten maanpäällisten voimajohtojen rakentaminen. YVA-direktiivin liitteessä I on nimetty hankkeet, joita koskien on aina toteutettava ympäristövaikutusten arviointimenettely. Hankkeet on katsottu sellaisiksi, että niillä todennäköisesti on aina merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Länsiä-Suomen liitot kannattavat valtioneuvoston näkemystä siitä, että ehdotuksesta tulisi poistaa YVA-direktiivin liitteen I soveltamista koskevat muutosehdotukset, sillä liitteessä I määritellyt hankkeet on lähtökohtaisesti määritelty sellaisiksi, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia emmekä näe syitä, joiden johdosta näistä olisi tarkoituksenmukaista poiketa.

Lopuksi

Länsi-Suomen maakuntien liitot pitävät tarpeellisena jatkovalmistelussa, että ehdotuksen vaikutuksia kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun selkeytetään. Länsi-Suomen liitot katsovat valtioneuvoston tavoin, että direktiiviehdotuksessa esitetyt lupamenettelyjen sujuvoittamiseen liittyvät säännökset eivät saisi rajoittaa kuntien toimivaltaa päättää alueidenkäytöstä alueellaan. Ehdotuksen vaikutuksia kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun tulee yhä pyrkiä selkeyttämään.

Länsi-Suomen liitot yhtyvät valtioneuvoston näkemykseen – viitaten muihin ympäristösääntelyä koskeviin aloitteisiin, että ympäristöarviointeja ja lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa tulisi pyrkiä yhtenäiseen ja johdonmukaiseen sääntelykokonaisuuteen. Lukuisia poikkeuksia sisältävät säädösehdotukset ovat omiaan johtamaan ympäristö- ja lupamenettelyjä koskevan EU-sääntelyn pirstaloitumiseen ja monimutkaistumiseen. Jatkovalmistelussa tulisi kansallisesti arvioida sujuvoittavatko nämä esitykset oikealla tavalla lupamenettelyitä.

Toni K. Laine	Mats Brandt	Heli Seppelvirta
Maakuntajohtaja	Maakuntajohtaja	Maakuntajohtaja
Hämeen liitto	Pohjanmaan liitto	Etelä-Pohjanmaan liitto

Pekka Hokkanen	Matti Lipsanen	Kristiina Salonen
Maakuntajohtaja	Vs. maakuntajohtaja	Maakuntajohtaja
Keski-Suomen liitto	Pirkanmaan liitto	Satakuntaliitto